

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۱۹/۰۲/۰۲

فردوس

چرا اشرف غنی از معاهدۀ گندمک می‌گوید؟

اشرف غنی در آخرین سخنرانی‌اش گفت که هیچ قدرتی نمی‌تواند امضای سندی مثل معاهدۀ گندمک را به او تحمیل کند. معاهدۀ گندمک در سال ۱۸۷۹ میلادی بین امیرمحمد یعقوب‌خان و نمایندهٔ هند بریتانیایی در کابل امضا شد. بر مبنای این معاهدهٔ هند بریتانیایی در سیاست خارجی پادشاه کابل صاحب حق ویتو می‌شد. بریتانیایی‌ها در سال ۱۸۷۸ به این نتیجه رسیده بودند که شاید امیر شیر علی‌خان پادشاه وقت سلطنت کابل، بدل به متحد روس‌ها شود. هند بریتانیایی اتحاد مستحکم با امیر کابل را یکی از اهداف مهم امنیتی‌اش تعیین کرده بود. باور بریتانیایی‌ها در آن زمان این بود که اگر در کابل متحد‌شان حاکم نباشد، امنیت سرحدات غربی و شمالی هند بریتانیایی به خطر می‌افتد. آنان در سال ۱۸۷۸ وقتی احساس کردند که امیر شیرعلی‌خان تمایل به اتحاد با روسیهٔ تزاری دارد به کابل لشکرکشی کردند. بریتانیایی‌ها با ورود به کابل امیر محمدیعقوب خان پسر امیر شیرعلی خان را بر تخت سلطنت کابل نشانده و معاهدۀ گندمک را با او امضا کردند. امیر شیرعلی‌خان به مزار رفت و آن جا درگذشت.

از دیرباز این باور در میان حلقات سیاسی در کابل وجود دارد که پاکستان زمانی به پایان جنگ در افغانستان کمک می‌کند که کابل سندی شبیه معاهدۀ گندمک را با اسلام‌آباد امضا کند. این موضوع را باری بارنت روبین افغانستان‌شناس امریکائی نیز مطرح کرد. روبین صرف افغانستان‌شناس نیست. او در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ برای وزارت خارجهٔ ایالات متحده کار می‌کرد و مشاور مرحوم ریچارد هالبروک بود. هالبروک در آن زمان نمایندهٔ خاص ادارهٔ اوباما برای افغانستان و پاکستان بود.

سال ۲۰۱۰ در واقع سال چانهزنی‌های بزرگ در مورد افغانستان بود. در آن زمان اوباما رئیس‌جمهور وقت امریکا تصمیم گرفت تا به شمار نیروهای امریکائی در افغانستان بافزاید. هدف این بود که طالبان زیر فشار نظامی بیش‌تر قرار بگیرند و به مذاکره راضی شوند. سیا یا سازمان استخبارات مرکزی امریکا هم به حمله‌های طیارت ات بی پیلوت به مناطق قبیله‌نشین پاکستان افزود. در کنار این‌ها ریچارد هالبروک و بارنت روبین تلاش می‌کردند تا به نماینده‌گی از امریکا با طالبان به میز مذاکره بنشینند و همچنان روند گفت‌وگو میان افغانستان و پاکستان را تسهیل کنند.

اوباما در کنار افزایش نیروهای امریکائی اعلام کرده بود که سر از جولای سال ۲۰۱۱ روند خروج نیروهای امریکائی از افغانستان را آغاز خواهد کرد. در آن زمان این باور در منطقه خلق شده بود که امریکائی‌ها بیرون می‌شوند و برای جلوگیری از هرج‌ومرج احتمالی پس از خروج آن‌ها، باید یک روند آشتی در افغانستان شکل بگیرد. زیردستان هالبروک موفق شدند که در سال ۲۰۱۰، ۲۰۱۱، و ۲۰۱۳ با نماینده‌گان طالبان در آلمان و قطر مذاکره کنند. بارنت روبین در زمینه‌سازی این گفت‌وگوها نقش مهم داشت. امریکا در آن زمان درک کرده بود که پاکستان توان سبوتاژ مذاکرهٔ دیپلمات‌های ایالات متحده با طالبان را دارد، به همین دلیل بود که آنان با پاکستان هم‌آهنگی کردند.

جنرال اشفاق کیانی قومندان عمومی وقت ارتش پاکستان، به امریکائی‌ها بسیار واضح گفته بود که راولپندی در بدل دریافت امتیازهای کلان حاضر است که با واشنگتن در مذاکره با طالبان و یافتن یک راه حل سیاسی در افغانستان همکاری کند. به نوشتهٔ استیو کول در کتاب «ریاست اس» جنرال کیانی پیشنهادهای پاکستان را در سه سند جداگانه به صورت مکتوب تنظیم کرد و به امریکا سپرد. کول به نقل از مرحوم هالبروک نوشته است که پاکستان خواستار امضای یک معاهدۀ همکاری‌های هسته‌ای میان واشنگتن و اسلام‌آباد، شبیه موافقت‌نامهٔ همکاری‌های هسته‌ای هند و امریکا بود. موافقت‌نامهٔ همکاری‌های هند و امریکا در زمان بوش پسر امضا شد. اسلام‌آباد همچنان از امریکا خواسته بود که از صادرات پاکستان به ایالات متحده مالیه نگیرد و به ارتش پاکستان حق دسترسی به نظام دفاعی ایالات متحده را بدهد تا به گفتهٔ پاکستانی‌ها توازن نظامی در جنوب آسیا ایجاد شود. پاکستانی‌ها در آن زمان به امریکائی‌ها گفته بودند، ایالات متحده باید در قضیهٔ کشمیر نیز میان هند و پاکستان میانجی‌گری کند. کشمیر، دسترسی به منابع آب، افغانستان عاری از «نفوذ هند»، تقویت توان هسته‌ای و شکل‌گیری جنوب آسیای فاقد نفوذ

د پانو شمیره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رایرلو مخکې په خیر و لولئ

«هژمونیک هند»، موضوعاتی بود که پاکستان آن را برای امریکا اولویت های امنیتی و ستراتیژیک اسلام‌آباد معرفی کرده بود.

پاکستان علاوه بر این که در سال ۲۰۱۰ از امریکا امتیاز می‌خواست، به حامد کرزی هم مراجعه کرده بود و از او خواسته بود که در بدل «پایان نفوذ هند»، انحصار چین بر منابع طبیعی افغانستان و آموزش بخشی از نیروهای امنیتی افغانستان توسط افسران پاکستانی، حاضر است که از تلاش‌های ارگ برای صلح حمایت کند. در سال ۲۰۱۰ یوسف‌رضا گیلانی نخست وزیر وقت پاکستان و جنرال کیانی قومندان عمومی وقت ارتش آن کشور، خواست‌های پاکستان را به صورت مکتوب و خیلی مفصل در اختیار حامد کرزی در ارگ قرار دادند. جالب این بود که در سال ۲۰۱۰ ارتش پاکستان فهرست خواست‌هایش از امریکا و افغانستان را به صورت مکتوب و خیلی مفصل به صورت جداگانه به هر دو کشور تحویل داده بود. در مورد خواست‌های جنرال کیانی و یوسف‌رضا گیلانی از حامد کرزی، داکتر رنگین دادفرسپینتا و امرالله صالح به تفصیل نوشته اند.

به نظر می‌رسد که امروز هم به نحوی همان خواست‌ها مطرح است. پاکستان بدون دریافت امتیاز با امریکا همکاری نخواهد کرد. هیأت نماینده‌گی طالبان در قطر تلاش می‌کرد که مستقل از پاکستان با امریکا مذاکره کند، اما دیده شد که پاکستانی‌ها هم در مذاکرات اخیر قطر حضور داشتند و هم در مذاکرات امارات. این امر نشان‌دهنده آن است که امریکا نخواسته است پاکستان را در این گفت‌وگوها منزوی کند. به نظر نمی‌رسد که پاکستان هم بدون چشم‌داشت و دریافت امتیاز از امریکا با واشنگتن همکاری کرده باشد. مقام‌های پاکستانی پیوسته در رسانه‌ها می‌گویند که آنان رهبران طالبان را روی میز مذاکره با امریکا آورده‌اند. در چانه‌زنی میان امریکا و پاکستان حتماً اسلام‌آباد امتیازهایی از ایالات متحده طلب کرده است.

اگر طالب‌ها با افغانستان به هر نحوی به یک توافق پایان جنگ برسند و «میثاق وفاق ملی و صلح» را امضا کنند، نیاز است تا پاکستان حد اقل آن را تخریب نکند. پاکستان حتماً در بدل امتناع از سبوتاژ تلاش‌های آشتی ملی در افغانستان خواستار یک سری امتیازها از افغانستان نیز است. شاید آنان همان امتیازهای را می‌خواهند که جنرال کیانی در سال ۲۰۱۰ می‌خواست. بارنت روبین خواست‌های کیانی از کابل را به معاهده گندمک تشبیه کرده بود. از گفته های اشرف غنی بر می‌آید که احتمالاً پاکستان یا کشورهای دیگر تقاضا کرده اند تا خواست‌های اسلام‌آباد – همان خواست‌های سال ۲۰۱۰- را مورد غور قرار دهد. احتمال آن وجود دارد که پاکستان در بدل حمایت از روند آشتی در افغانستان که امریکائی‌ها می‌خواهند راه بیاندازند، از افغانستان هم امتیاز بخواهد یا شاید خواسته باشد. بهتر است که صنف سیاسی افغانستان روی این مسایل بحث کنند. حکومت هم باید در این مورد به مردم افغانستان معلومات مفصل بدهد و به کلی‌گویی بسنده نکند.

پای

با تشکر از روز نامه ۸ صبح